

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy w (...)VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Monika Czaplak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 marca 2022 r. w S.

sprawy K. R. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o wypłatę świadczeń niezrealizowanych

na skutek odwołania K. R. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z 3 lutego 2022 r. znak: NS/o/039159621

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje K. R. (1) prawo do wypłaty świadczeń należnych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. A. R. (1) za styczeń 2022 r.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., decyzją z 3 lutego 2022 roku, znak: NS/o/039159621, odmówił K. R. (1) prawa do świadczenia niezrealizowanego po zmarłym bracie, A. R. (1). W uzasadnieniu decyzji powołał się na treść przepisu art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazując, że K. R. nie należy do kręgu osób wymienionych w tym przepisie.

K. R. (1) odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i przyznanie mu prawa do świadczeń niezrealizowanych po zmarłym bracie, przy czym na rozprawie doprecyzował, że chodzi mu o wypłatę ostatniego świadczenia z ZUS, należnego bratu za styczeń 2022 r. Podniósł, że był opiekunem prawnym ubezwłasnowolnionego całkowicie brata od 9 października 2007 roku aż do dnia jego śmierci. Zaznaczył, że w ramach sprawowanej opieki dbał o zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych A. R., uczestniczył w pokrywaniu bieżących kosztów związanych z zakupem dla niego żywności, ubrań czy z zapewnieniem opieki lekarskiej oraz zakupem lekarstw i to niezależnie od środków przekazywanych bratu z ZUS. Podkreślił, że zorganizował także i poniósł koszty pogrzebu brata, przy czym z własnych środków finansowych przeznaczył na ten cel 2.682 zł.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania w całości, podtrzymując stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Zaznaczył, że sam fakt bycia opiekunem prawnym zmarłego i świadczenie mu pomocy w bieżących sprawach domowych, jak również przedłożone faktury dotyczące zorganizowania pochówku zmarłego, nie świadczą o tym, że zmarły był na utrzymaniu K. R., zwłaszcza w sytuacji, gdy wysokość wypłacanego zmarłemu świadczenia wynosiła łącznie 1856,72 zł. W tym zakresie organ powołał się na wyrażony w judykaturze pogląd, że świadczenie

doraźnej pomocy, a nawet opieki nie wchodzi w zakres użytego w art. 136 ustawy emerytalnej pojęcia „pozostawiania na utrzymaniu”.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. R. (1) od 8 lipca 2020 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, pobierał z ZUS emeryturę, przyznaną mu z urzędu w miejsce pobieranej wcześniej od 2005 roku renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Termin płatności świadczenia ustalono na 25. dzień każdego miesiąca. Bezpośrednio przed śmiercią A. R. łączna kwota wypłacana mu z tytułu świadczeń przez ZUS wynosiła 1856,72 zł miesięcznie.

Niesporne, a nadto dowód: decyzja ZUS z 9.07.2020 r. - k. 8 plik emerytalny akt ZUS plus inne dokumenty w aktach ZUS.

W dniu 18 czerwca 2007 roku Sąd Okręgowy (...) w sprawie o sygnaturze akt I Ns 76/06, orzekł o całkowitym ubezwłasnowolnieniu A. R. (1) z powodu choroby psychicznej i innych zaburzeń psychicznych.

Poczynając od 9 października 2007 roku opiekunem prawnym całkowicie ubezwłasnowolnionego A. R. (1) został ustanowiony jego brat, K. R. (1). Funkcję opiekuna K. R. (1) pełnił nieprzerwanie aż do śmierci A. R. (1).

O powyższym (...) Oddział w S. został poinformowany przez K. R. (1) jeszcze w 2007 roku. Od tego czasu aż do śmierci A. R. wypłata należnych mu świadczeń odbywała się drogą pocztową, przy czym pieniądze były przekazywane K. R. (1), na jego adres zamieszkania, tj. S., Plac (...) z (...) /7a.

Niesporne, a nadto dowody:

- kserokopia postanowienia Sądu Okręgowego w (...) z 18.06.2007 r. - k. 119 plik III akt rentowych;
- notatka służbowa z 29.08.2007 r. - k. 118 plik III akt rentowych;
- kserokopia zaświadczenia wydanego przez Sąd Rejonowy w (...) w sprawie o sygn. akt VII RNs 344/07 - k. 134 plik III akt rentowych;
- decyzje w aktach ZUS.

A. R. (1) zmarł 6 stycznia 2022 roku.

Niesporne.

W związku z faktem, że termin płatności jego świadczenia przypadał dopiero 25-go stycznia, niezwłocznie po powzięciu informacji o śmierci A. R. organ wstrzymał wypłatę świadczenia. W związku z tym ostatnim świadczeniem wypłaconym przez ZUS K. R. (1) jako opiekunowi prawnemu A. R. (1) było świadczenie za grudzień 2021 roku.

Niesporne.

W dniu 21 stycznia 2022 roku K. R. (1) złożył w organie rentowym wniosek o wypłatę niezrealizowanego świadczenia po zmarłym bracie. Wniosek ten został rozpoznany odmownie, poprzez wydanie zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji.

Niesporne, a nadto dowody:

- wniosek z 21.01.2022 r. - k. nienumerowana plik III akt ZUS;
- decyzja ZUS z 3.02.2022 r. - k. nienumerowana plik III akt ZUS.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione, mimo że okoliczności i argumenty, na które powoływali się tak organ rentowy, jak i ubezpieczony, okazały się być pozbawione znaczenia prawnego.

Istotą sporu było to czy organ rentowy powinien był wypłacić K. R. (1) świadczenie należne jego zmarłemu bratu za styczeń 2022 roku. Złożony przez K. R. w tym zakresie wniosek organ rozpoznał zgodnie z jego literalnym brzmieniem, tj. jako wniosek o wypłatę świadczenia niezrealizowanego w rozumieniu art. 136 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U.2022.504 - wg stanu prawnego na dzień orzekania, dalej jako: ustawa emerytalna). W związku z tym zbadał wyłącznie to, czy K. R. należy do kręgu osób o jakich mowa w tym przepisie, dochodząc do wniosku, że nie i na tej podstawie oddalając odwołanie. K. R. (1) z kolei domagał się przyznania mu prawa do wypłaty ostatniego świadczenia brata, odwołując się przede wszystkim do względów słusznościowych i powołując się na wysokość poniesionych przez siebie w związku z pogrzebem brata wydatków.

Żadne z tych stanowisk nie było trafne.

Do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy potrzebne okazało się wyłącznie przeprowadzenie dowodów znajdujących się w jej aktach oraz w aktach ZUS (co do których ani sąd, ani żadna ze stron nie zgłosili żadnych zastrzeżeń odnoszących się do ich miarodajności), a także zastosowanie prawidłowych przepisów prawa.

Wskazując podstawę prawną rozstrzygnięcia należy rozpocząć od podkreślenia, że rozpoznając wniosek ubezpieczonego organ rentowy błędnie odwołał się do regulacji przepisu art. 136 ustawy emerytalnej. Norma ta odnosi się bowiem do całkiem innej sytuacji faktycznej niż ta, która zaistniała w niniejszej sprawie, gdyż wynika z niej, że w razie śmierci osoby, **która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą**, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku – małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku – innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Wprost z treści tego przepisu wynika zatem, że ma on zastosowanie wyłącznie w sytuacji, gdy zmarły nie miał ustalonego prawa i nie pobierał jeszcze świadczenia, jednak przed swoją śmiercią złożył wniosek o nie z wnioskiem do ZUS. Na takie rozumienie przepisu wskazuje właśnie zapis ust. 1 in fine, w którym ustawodawca zastrzega pozostawania uprawnionego na utrzymaniu członka rodziny, co jest dodatkowo zrozumiałe, gdy uwzględni się fakt, że z reguły osoby oczekujące na przyznanie i wypłatę świadczenia emerytalno-rentowego z zakresu ubezpieczeń społecznych, do tego czasu nie posiadają własnych źródeł utrzymania.

Zamiast zatem stosować odnoszący się do innych sytuacji przepis, organ rentowy winien był posłużyć się sąsiednią normą przepisu art. 136a ust. 2 ustawy emerytalnej, odczytując go łącznie z przepisami art. 130 ust. 2 i ust. 2a tejże ustawy.

Art. 136a ust. 2 ustawy emerytalnej stanowi mianowicie, że „w razie śmierci emeryta lub rencisty **wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zmarł emeryt lub rencista.**” Ma on charakter normy szczególnej i w jasny, niebudzący wątpliwości oraz niewymagający wykładni sposób wskazuje datę, od której następuje wstrzymanie wypłaty świadczenia. Zastosowanie go w realiach niniejszej sprawy oznacza, że skoro A. R. (1) zmarł w styczniu 2022 r., to wstrzymanie wypłaty świadczenia mogło nastąpić dopiero od miesiąca przypadającego po tym miesiącu, a więc od lutego 2022 r. Organ rentowy niewątpliwie naruszył zatem prawo, wstrzymując wypłatę świadczenia już od stycznia.

Ponadto, zgodnie z dyspozycją art. 130 ust. 2 ustawy emerytalnej – świadczenia wypłaca się **osobom uprawnionym**, albo w formie bezgotówkowej (pkt 1), albo za pośrednictwem podmiotów prowadzących działalność w zakresie doręczania świadczeń (pkt 2). Jak wskazano w ustępie 2a tego samego artykułu, **przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do osób sprawujących opiekę prawną nad osobami uprawnionymi do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy** oraz osób sprawujących opiekę nad osobami, o których mowa w art. 131 ust. 1. Użycie zwrotu o „odpowiednim stosowaniu” przepisu należy przy tym rozumieć w ten sposób, że ustawodawca nakazuje traktować osoby traktujące opiekę prawną nad osobami mającymi prawo do świadczeń

długoterminowych z ZUS jako „osoby uprawnione” do uzyskania wypłaty świadczeń. Powyższe nie budzi wątpliwości, tym bardziej gdy zauważyć, że tak właśnie organ rentowy już od końca roku 2007 traktował K. R. (1). Był on bowiem prawnie ustanowionym opiekunem osoby ubezwłasnowolnionej, jaką był A. R. (1). Oczywistym jest, że skoro ktoś został całkowicie ubezwłasnowolniony, nie można wypłacać bezpośrednio do jego rąk żadnych świadczeń, nawet tych przysługujących osobiście jemu, ze względu na jego szczególne cechy (w tym przypadku stan zdrowia). Stąd też takie świadczenie musi być wypłacane do rąk opiekuna prawnego, zgodnie z wszelkimi obowiązującymi w tym zakresie zasadami prawnymi. Organ rentowy stosował przy tym ów przepis prawidłowo aż do śmierci A. R. (1), gdyż od momentu powzięcia wiedzy o tym, że jest on ubezwłasnowolniony całkowicie i ustanowiono dla niego opiekuna prawnego, świadczenie przekazywał właśnie K. R. (1), na jego adres i do niego też adresował wszelką korespondencję związaną ze świadczeniami przysługującymi A. R. (1).

W tej sytuacji, skoro wyżej wykazano już, że organ postąpił bezprawnie, wstrzymując wypłatę świadczenia A. R. (1) już od stycznia, zamiast dopiero od lutego 2022 roku, odwołanie musiało zostać uznane za zasadne. Jako opiekun prawny – czyli osoba uprawniona w rozumieniu art. 130 ust. 2 ustawy emerytalnej – K. R. (1) ma bowiem prawo do wypłaty świadczenia zmarłego brata za miesiąc, w którym jego brat zmarł.

Powyższe skutkowało koniecznością zmiany zaskarżonej decyzji (na podstawie dyspozycji art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.) w sposób wskazany w sentencji wyroku.

SSO Monika Miller – Młyńska